

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

6 de Sacrosancta Eucharistia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

pus legis antiquæ, in can. apostol. c. 9. explosis vmbri adueniente vero corpore, in sacrificio, per quod impletum est quod prædictum: alioquin enim, si panis solus esset sine realitate corporis dominici in hoc sacrificio, esset minus paret Iudeis, qui tantum figuram hanc habebant sacrificii huius, in panis & vini sacrificio, quod erat oblatum a sacerdote domini Melchisedecheo, *Genes. cap. 14.* Et tantumdem fuisse apud eodem in panibus propositionis, *1. Regum cap. 21. 2. Paralipom. 4. 1. Machab. 4. & 2. Mach. cap. 10.* in panibus azymis, in laganis collyridis, de quibus *Leuit. 7.* Obleruat ecclesia Romana & Catholica post multas ea de re sopitas controuersias, de quibus controuersis vide *Sozomen. lib. 9. Tripart. Histor. ca. 39. Epiphani. lib. 2. de hæres. hæres. 50. Necess. Calix. lib. 4. Histor. eccles. cap. 36. 37. & 38. & lib. 6. ca. 10. & lib. 12. cap. 31. 32. 33. & 34.* vt ex cursu solis simul & lunæ, diem celebrandi paschæ semper computet: solis quidem propter diem dominicam: & mensis lunæ, propter legem, qua in decima quarta luna vsque ad vicesimam primam pascha immolandum & azyma faciendum esse præcipitur. Ita subducta calculi ratione, vt post æquinoctium vernale a quarta decima luna vsque ad 21. id est, in tertia hebdomada primi mensis, die dominica solemnitas paschæ celebretur, *Victor. in epist. ad Episcopos in Alexandria constitutos, in cap. 8. apo. Beda lib. de natu. rerum, c. 60. variæque eius obseruationes colligit Brunus, lib. 6. de ceremon. c. 4.* Vt non mirum, si in azymis quoque, in mysterii materia, vt in tempore, consentiat ecclesia cum prisca lege. Scio tamen aliquos ab ecclesia Catholica, & in hac parte discessisse, non secus quam schismatici & heretici quoque, in pluribus aliis seipso decipientes sese subducunt ab eadem. Sicut & Rutheni siue Moscouitæ in azymis sacram Eucharistiam non esse concedendam censent, vt scribit Sigismundus liber Baro, in comment. rer. Moscouitæ. in hoc morem sequitur orientalem, qui in fermentato celebrant, *Niceph. Calix. lib. 1. Hist. c. 28.* ¶ Sacerdotes ¶ in hoc sacramento communicare debent sub vtraque panis & vini mixta aqua, c. *litas. de celebr. missar. De rationibus mixtionis Cyprianus, lib. 2. epist. 3. cap. in sacramentorum, de cons. dist. 2. in concil. Flor. quia dum hi sacram peragunt liturgiæ, mysterium redemptionis plene exhibent, & distincte: & dum facti sunt apostolici sacerdotes, dictum illis in vino, hic est sanguis, & c. bibite ex eo omnes, & c. Luc. 22. Plus vero vini, quam aquæ poni debet in calice, *cap. penultim. de celebr. missar. ca. in quadam, eod.* Si vinum tamen in regione deficiat, potest summus pontifex dispensare, vt sine eo consecrari possit, *Ang. de Clauis in summa, in verbo Eucharistia, num. 20.* At laici sub specie panis tantum porrigitur, quia nec corpus viuum domini, in quod transsubstantiatio fit, sine sanguine est. Sic legimus scriptum, nulla mentione habita sanguinis domini & vini, dicentem dominum, *Ioan. 6. cap. Ego sum panis viuus, qui de celo descendi: Et cum discipulis conuenientem eundem Dominum in Emmau, Luc. 24. eis panem dedisse & consecraste: item fideles fuisse perseuerantes in doctrina apostolorum, & communicatione & fractione panis, *Actuum, cap. 1.* Et ita etiam decretum in concilio Constantiensi, sessio. 13. & concilio Tridentino, *Sessio. 5. cap. 3.* Scio tamen apud Moscouitas, *Sigismundus lib. de rebus Moscouit. sub vtraque specie communicationem Eucharistiæ fieri, quodcumque in anno quis voluerit, dummodo confessus fuerit, saltem in die Paschæ. Item noui pueri & septemnibus & infantibus apud aliquos Eucharistiam porrigi, saltem per guttam vini. Verum hoc alienum a Catholica doctrina. Quamuis & indultum sit concilio Basiliensi Boemis, promiscuus vsus Eucharistiæ sub specie vtraque panis & vini, vbi is mos iam inoleuisset: ea tamen lege, ne diuersum vsus improbarer, neve se ab ecclesia catholica in ceteris ritibus, dogmatibusque se iungerent, *Marti. Chromerus, lib. 2. de rebus Polon. Atque inibi contrarium huic privilegio morem esse ecclesiæ catholiæ dicitur, qui & seruari mandatur, concil. Constantin. sess. 23. Sicut & in concilio Basiliensi, sess. 30. vbi declaratur hæreticum esse dicere dominum præcepisse fidelibus omnibus sub vtraque specie communicare, id ipsumque concilio firmatum Tridentino, *Concil. Tridentino, sess. 6.*****

7 ¶ Forma ¶ consecrationis istius sacramenti, est in consecratione corporis, (Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur in remissionem peccatorum) in consecratione sanguinis sacrosancti, hic est enim sanguis meus noui testamenti, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum, *Matth. cap. 26. D. Luca 22. D. Marci 24. D. Ioan. Euang. c. 11. cap. cum Martha, de celebr. miss. lib. 3. Decret. c. 41.* Quibus verbis a sacer-

dote prolatis sociantur ima summis, c. *quid sit, de consec. dist. 2.* ¶ Persona ¶ seu ministri qui consecrunt, esse debent sacerdotes, aliis non licet, c. *perleclis, 2. dist. c. diacones, ca. peruenit, ca. praesentes, 93. dist. nec quidem laici consecrarent, Niceph. Calix. lib. 6. histor. eccles. ca. 8. & lib. 13. c. 7.* Nec hodie quemadmodum aliquando, c. *peruenit, de consec. dist. 2. mensæ dominicæ assistentes, corpus & sanguinem manibus propriis accipiunt. Sacerdos irregularis tamen, aut interdictus, suspensus ab ordine, excommunicatus, simoniacus, schismaticus, depositus, publicus & notorius peccator, degradatus consecrare nõ debent de iure: Si tamen de facto in debita materia consecrent cum debita intentione & forma, consecrunt corpus domini, *Ang. Clauis, in sum. in verbo Eucharistia 2. num. 2. ex Richardo, in cap. 4. dist. 13.* Non enim dispensatorum seu ministrorum meritis augetur sacramenti virtus, nec per eorum vitia destituitur virtute, *can. multi, 1. q. 1.* Ceterum personæ, quæ sunt Eucharistiam, & diligenter preparata, & alioquin indignæ esse possunt. ¶ Sumunt enim omnes cuiuscunque generis sint, qui manducant, verum corpus & sanguinem dominici nostri Iesu Christi, dum post consecrationem manducant. Veruntamen exitu & effectu inæquali. Nam qui se ad tantum beneficium disponunt, præparant, & probant, ad salutem accipiunt æternam: alii autem in itinerum, *1. ad Corinth. 11. can. sancta, ca. sicut Indas, & ca. quid est, & ca. qui manducant, de consec. dist. 2. c. quod die, can. qui scelerate, can. qui discordat, eod.* Atque in eo quod dominus Iude Eucharistiam porrexit, exemplum singulare est, non esse eam negandam peccatoribus occultis, si petant, *ca. non prohibeat, & can. sicut Indas, de consec. dist. 2. c. aduersus, 7. quest. 1.* Si tamen publice sceleratissime deliquerint, statim vbi petunt non est concedenda, *ca. pro dilectione, de consec. dist. 3. c. in actione, de pen. dist. 1. vt nec hitionibus, c. pro dilectione, & c. 2. de conf. dist. 2. nisi post peractam confessionem & penitentiam, excepta necessitatis mortis causa, in qua morientibus penitentibus non est neganda, c. penitentis, 50. dist. c. virgines, 27. q. 1. ca. si quis heretice, 1. q. 1. & can. in primis, 2. q. 1. ca. accusatores, 46. dist. ca. si quis de corpore, & seq. 26. q. 6. etiam si excommunicati sint, dummodo satisfecerint, *ca. tanta, 86. dist. 1. Imo & in Maguntinensi concilio placuit, furca suspensendis in scelerum suorum penam, de peccatis suis omnibus puram confessionem facientibus, non denegandam si petant, can. quas, 13. quest. 3. Quod & ad alios reos, vltimo damnatos supplicio, porrigitur, in *elemen. 3. de peniten. & remissio. ca. penitentes, 26. quest. fin. can. 1. 26. quest. 7. can. pro obuentibus, 13. qua. 2. Vterque lexus, & omnis ætas hoc sacramentum suscipere potest Christianorum: imo adulti tenentur saltem semel in anno sumere, *ca. omnis, de pen. & remissio. dummodo rationis habeat iudicium. Siquidem his negatur tempore amentie, si antequam in eam inciderint, illud præparati non petierint, vel in dilucidis interualtis: his enim casibus concedi potest, si nihil aliud prohibeat, veluti si de euomitione metuat, *can. his qui, 26. quest. 6. vel alia similia verent. Ætas porro adultorum dicitur legitima ad communicandum sacramentaliter, quæ iudicij habet distinguendi & diiudicandi sacramentum hoc corporis & sanguinis domini ab alio cibo quotidiano, seque probandi, sic enim D. Paulus exigit, 1. ad Corinth. 11. dum credat sub speciebus panis latere verum corpus & sanguinem dominicum. Sic quemadmodum malitia: ita & prudentia supplet ætatem, *can. de illis, in 2. & cap. fin. de despons. impu. l. 3. C. si minor se maior, dixit. Et puerorum im puerumque quædam sunt delicta, quæ animaduersionem aliquam exigunt, c. 1. de delict. pueror. l. 1. C. si aduer. delict. leg. impunitas, C. de pen. et si ea non ita ac in maioribus seuera, *ca. 12. de delict. pueror. l. auxilium, §. etiam, de minorib. l. si ex causa iudica. eod. Infantes tamen, puerosque olim quod ex sacramento residuum erat, ex populi sumptione comedisse, non tamen sacramentaliter, patet, in orientali ecclesia, ob puritatemque vitæ fragmenta illis concessa, *ca. paruuli, de conf. dist. 2. Consuetudo, inquit Nicephorus lib. 17. eccles. Histor. cap. 25. a multo tempore imperandi vbi Constantinopoli fuit, ut cum plusculum de partibus immaculati diuinique corporis domini, & Dei seruatoris nostri Iesu Christi reliquam esset, sacerdotes pueros ad eos incorruptos, ex eis qui ad præpores in ludum literarum eunt, accerferent: qui ieiuni reliquias eas ederent. Quod quidem mihi, inquit Nicephorus, sapientissimo cum puer admodum essem, & maxime a prima ætate in sacris edibus versari studio haberem, contigit. Narrat & statim quod sub Mena Episcopo Constantinopolitano euenit. Accidit, inquit, vt filius Iudæi inter alios ex schola rediens ex his acceperit, & patri virario*********

moram causam reddens exposuerit. Quo percitus ira iudeus in sursum virorum ardentem misit, & clausit, ut cogeretur: & postea cum quereretur a matre redeunte de civitate, per tres dies illa exquirente a patre cum lacrymis: filius matrem audiens ex fornace respondit. *Qua aperta, inuentus est inter ignes illesus, unde educit, ad Iustinianum ductus cum matre, Christianus factus, pater autem Christianissimum renuens, ut parricida de sicu suspensus est.* Porro quicumque voluerit sacramentaliter salutare sacrosanctum domini corpus suscipere, confiteri debet peccata, & iniunctam implere poenitentiam, hoc est, se probare num digne & deuote accedat & reuenter, 1. ad Corin. 11. can. tribus gradibus, & ca. illo, de cons. dist. 2. debetque esse ieiunus, qui a media nocte nihil comederit. *can. liquido, de cons. dist. 2. can. nihil, 7. quast. 1. c. ex parte, de celebr. miss. excepta causa infirmitatis, quae mortem minatur, in qua ne sine viatico moriatur infirmus, etiam a cibo recte communicat corpori & sanguini domini, c. presbyter, de consecr. dist. 2. Sit & apollutione panem externa & cui consentit, alienus, can. non est, dist. 6. ca. quisquis, 14. q. 1. & a uenere, vide c. omnis homo, de consecr. dist. 2. can. sciatis, 33. quast. 4. vt & Tibullus lib. 1. epist. 2.*

Vos quoque abesse procul iubeo, discedat ab aris, Cuiuslibet hesterni gaudia nocte uenit.

Et Iuuenalis Satyr. 6.

*Ille petit ueniam quoties non abstinet uxor
Concubitus, sacris obseruansque diebus.*

Quemadmodum nec licebat panem sanctum aut propositionis, antiqua lege manducare laicis, nec nisi mundis, maxime a mulieribus, ut habetur. 1. Reg. cap. 21. Non sit irem excommunicatus, nam & haec communio sacrosanctae mensae repellit debet, *can. Engeltrudam, 3. q. 4. c. nulli, de sentent. excom. ca. illud, de cle. excom. c. sunt, 2. q. 7. Sumat a ministro idoneo, scilicet, a sacerdote, ca. peruenit, de cons. dist. 2. coque proprio, Clem. religiosi, de priuileg. vel ab eo cui ipse concessit, vel episcopus, a quo procedunt licet, quas uocant de regendo: uidelicet quando curio per se non potest sacramenta consecrare, puta, quia absens, vel nondum sacerdos factus: nam tunc vicariis temporalibus haec cura committitur. Potest & sumi Eucharistia a proprio Episcopo, & proprio Archiepiscopo, c. 3. de offic. archidiacon. excepta causa necessitatis: quo casu, & diaconus, & religiosus, & laicus, praebent consecratur, imo & qui Eucharistia eget, per se tunc suscipere potest, *vide Panor. in ca. quanto, de consuetud. Ang. Luna. in summa. in uerbo Eucharistia 3. nu. 33. & in uerbo excommunicatio. 5. in 2. cas. num. 5. ab heretico autem nunquam, ca. cepit, 24. q. 1. ca. si quis de clerico, eod.**

¶ Suscipienda tamen secundum morem & praescripta ecclesiae catholicae, & certe, si quis esset omni die probatus, uile & laudabile esset quotidie suscipere, *can. si quotiescunque, can. non iste, de consecr. dist. 2. can. iteratur, & can. uinum, de consecr. dist. 2. Verum quia non nisi cum reuerentia & summa cum probatione quis ad tantum mysterium accedere debet, nec si abstineat quis a quotidiano eius usu vituperandus est, c. ad eius uero concubium, 5. dist. c. quotidie, de consecr. dist. 2. Qui indigne enim sumit, iudicium sibi manducatur, & bibit, 1. ad Corin. ca. 11. Sunt & aliquando animae male dispositae: & illis melius se habentibus, interdum corpora probe disposita non sunt. Ideo in dubio subuersionis stomachi seu vomitus non est praebenda Eucharistia, & peccat sceleratissime, qui tunc sumit & vomit: is quoque qui infirmus, nauisam patiens, accipit, *c. si quis per ebrietatem, de consecr. dist. 2. Et proinde quoque sani qui susceperint tantum hospitem Deum & hominem, a crapula & uino, maxime quo tempore receperint, abstinere debent, nec statim ad alias escas accedere, c. tribus gradibus, de consecr. dist. 2. Maximum piaculum est, permittere in terram sacrosanctam hoc mysterium, etiam sine malitia per negligentiam cadere, c. interrogo, 1. q. 1. Quod & de sanguine sit dictum. Et presbyter, qui negligenter custodierit vel fuderit, 40. diebus poenitere debet, *ca. qui bene, & ca. si per negligentiam, de consecr. dist. 2. Narrat Nicepho. Calix, lib. 13. cap. 7. mulierem quandam Macedonianae haeresis, noluisse in ecclesia fidem cum viro sectari, atque mysteria Eucharistiae accipere: monitam tandem a marito nunquam cum ea se concubaturum, nisi cum eo ad sacram communionem ueniret, illam se facturam simulasse, & vna cum eo in ecclesiam uenisse, & donum, id est, Eucharistiam, vt alios accepisset: uerum inclinando se proinde atque orationi uacaturam, Eucharistiam ocululisse, & allatum ab ancilla panem communem pro ea accepisse: tamen ubi ori***

admouisset, in lapidis naturam induruisse, nec atterere potentem, delictum fallam, respuisse. *de haretici, qui ita dici uoluerunt, quasi peccatores vel inuidiosae, hoc est, affliati numine, vel potius daemone, ab ecclesiastica communione non se abstinerunt, nihil profus vel prodesse vel obesse diuinam escam dicentes, Nicephorus Calix. lib. 11. cap. 14. De qua tamen dominus noster Iesus Christus dixit, qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, uiuet in aeternum. In Ecclesia itaque non fuit datum mandatum quotidie communicandi, sed communicandum in tribus festiuitatibus praecipuis, pascha, pentecostes, natiuitatis domini, *can. nisi non frequentius, & can. si quis inuat, de consecr. dist. 2. vel saltem in festo paschatis, cap. omnis uiriusque, de poenitent. & remiss. semel in anno. Imo nec sacerdotes singulis diebus tenentur necessario liturgiam peragere, & ita communionis Eucharistiae participes esse, *ca. quotidie, de consecr. dist. 2. debent enim celebrando, corpus & sanguinem domini sumere, ex Concilio Toletano, 12. ca. relatum, de consecr. dist. 2. ubi poena non facientis, exceptis iis, qui sacerdotia curam animarum habentia possident, qui ad minus tenentur festis diebus celebrare, & missas perficere, vel per alios populo de his satisfacere, cap. 1. de cele. miss. c. dolentes, eod.***

¶ Debetque quilibet sacerdos quantum frequentius poterit, missam peragere, *ca. significatum, de prob. semel tamen tantum in die, ca. sufficit, de consecr. dist. 1. excepto die natalis domini, quo tres dicuntur ab eodem, prior media nocte, altera in aurora, tertia hora debita, separatim vel simul. Excepto etiam casu necessitatis, c. consilium, de celebr. missa, ubi gloss. casus necessitatis, quibus quis duas missas peragere potest, annotat. Fuit autem Telesphorus, qui temporibus Antonini Caesaris sedit anno dominice salutis 139. teste Eusebio, lib. 4. Histor. ecclesiast. cap. 10. qui ut ter in die natiuitatis domini missa celebraretur, statuit, in decretis Telesphori ap. Isidor. in 1. tom. conciliorum. Item sacerdos extra causam necessitatis non nisi ieiunus sacrificare debet ex decreto Soteris Papae noni, qui sedit anno domini 163. in epi. Soteris 2. ad episc. Italiae, in tom. 1. concil. c. illud diuinum, 7. quast. 1. Id ipsum etiam cautum concilio Carthaginensi, *ca. sacramenta, de consecr. dist. 1. aliter excommunicationi subiacet, ca. nihil, 7. q. 1. ca. si consueverit, de accusat. & de positioni beneficiorum, ca. ex parte, de celeb. miss. Non potest autem hostia proposita missam peragere nisi consecratur, & si fingat & uere non consecratur, grauissime peccat, c. de homine, de celebr. miss. Etenim populum decipit, dum hostiam non consecratam adoratur, ut in c. sane, de celebr. miss. Nec missam dicit, nisi accenso lumine, c. si, de celebr. miss. nec sine consecratis sacris uestimentis, alba, cingulo, manipulo, stola seu orario, casula, arg. c. ecclesiastic, 23. dist. can. uinum, 95. dist. ca. episcopus 11. q. 3. ca. de gradatio, de poen. in 6. Sancta enim erant uestimenta, non communia etiam in lege antiqua, quibus sacerdotes utebantur, quae post sacrificium, in gazophylacio relinquebant. *Ex eod. 44. Vide de uestib. sacerdotis, missam celebrantis, Durandum lib. 3. Rationalis diuinorum officiorum. Missa seu oblatio, & sacrificium, & diuinum officium in ecclesia ex patrum institutione, in sacro altari fieri solitum.***

¶ Huius partes essentielles sunt, consecratio corporis & sanguinis domini Iesu Christi (quam ueteres mysticam benedictionem appellauerunt) & oblatio. Accidentales sunt ceremoniae, quibus consecratio ipsa & oblatio rite perficiuntur, ut orationes, benedictiones, gratiarum actiones, oscula, manuum expansiones, elevationes, complicationes, genuflexiones, signacula crucis, communitio, memoriae sanctorum, salutationes, responsiones, oblationes, & alia his similia: quae partim ab apostolis tradita sunt, partim ab eorum successoribus SS. patribus, de quibus consule Brunum lib. 2. de ceremoniis, cap. 1. & 2. Antididagma ecclesiae Colonienensis, cap. 31. Durandum toto lib. 3. Rationalis diuinorum officiorum. Sunt & mysteria quae in synaxis functione, explicat D. Dionysius Areopagita lib. de ecclesiastica Hierarchia, cap. 3. Existunt hodie liturgiae DD. Iacobi, Chrysostomi, Basilii, in quibus ceremonias prope easdem obseruare licet, quae nunc sunt,

¶ Cauere tamen debent sacerdotes, ne missam, quae pro quiete animarum defunctorum dici solet, pro uiuis eo animo celebrent ut eua eximantur. Nam hoc nefarium duxit concilium Toletanum 17. Et hoc agentes gradu deponi iubet, & ergastulo perpetuo constringi, & carcerari, *can. quicumque sacerdos, 26. q. 5. Abutitur enim sacramento, quod in salutem hominum donatum est, qui in perniciem conuertere nititur. Et proinde*

etiam is qui super rebus aptis ad faciendam fortilegia, vnam vel plures missas scienter celebrauerit, adhibitis nefariis precibus & verbis superstitiosis, grauitur puniendus est, *dist. c. quicumque, vide de hoc Ioannem Bernardum Diaz, in pract. crimin. canon. ca. 39. Paulum Boillandi tracta. de fortileg. q. 14.* Debent & sacerdotes & sibi hoc sacramentum accipere, & aliis gratis præbere, *In concilio Constanti 6. ca. 23. & in c. nullus, l. q. 1.* Quia effectus tanti sacramenti mirabiliter confert Christianis, & viaticum est decedentium & viuentium: ideo placuit etiam consecratum perpetuo in templo seu ecclesia, loco mundo & signato, conseruari, vt egerit illo, vel adorandum seu spiritualiter manducandum offeratur, vel sumendum exhibeatur sacramentaliter, *glo. in cap. sane, de celeb. miss. in c. 1. de custo. Eucharist. lib. 3. Decreta. tit. 42. In concil. Tridenti. sessio. 3. can. 6.*

De extrema vnctione. Cap. 7.

- 1 Extrema vnctio quare ita dicitur.
- 2 Origo vsus eius.
- 3 Materia & forma sacramenti huius.
- 4 Effectus spiritualis & medicina peccatorum.
- 5 Que sunt persona, que inungant, & que inungantur, & quo loco.

EXtrema vnctio dicta est, † que morturis mox secundum hominum iudicium, datur, ideo extrema: non tamen extrema ratione confessionis, quia & repeti potest conualescentibus ægrotis, & iterum ad mortalem ægitudinem recedentibus. ¶ Vnus sacramenti huius extremæ vnctionis, a tempore D. Iacobi apostoli in ecclesia remansit catholica, *infirmatur*, inquit ille, *D. Iac. c. 5. ca. presbyteros, §. prohibitio, g. distinct. ca. unico, de sacra vnctio. quis in vobis, inducat presbyteros ecclesie, & orent supra eum, ungetes eum oleo in nomine domini, & oratio fidei sanabit infirmum, & alleluia eum dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei.* Sic Innocentius pp. epistol. ad Decentium episc. c. 8. *Ungetur agroti fideles secundum institutum D. Iacobi oleo ab episcopo consecrato: patientibus denegetur, quia & alia sacramenta denegantur.* Et in synodo Cabillonensi. *cap. 48. secundum Beat. Iacobi apostoli documentum: cui etiam præcepta patrum consonant, infirmi, oleo quod ab episcopis benedicuntur, a presbyteris ungi debent.* Sic enim ait, *infirmatur quis in vobis, &c. D. Iacobi 5.* Et Beda quoque ægrotos inungi oleo consecrato solitos, docet, *Beda. lib. 2. c. 6. in 13 Marc. §. Infirmatur: † Carolus Magnus lib. 1. de I. Franc. ca. 156.* vt presbyter in ampulla oleum ferat ad unguendos infirmos. Qui non crederit hanc extremam vnctionem esse sacramentum, anathema sit ex concilio Tridentino. *sessio 4. in canonibus, de sacra. extrema vnct. c. 1. 2. 3.* Materia istius sacramenti, oleum est oliuarum. Forma oratio que exprimit inter vngendum quod fit: vt per istam vnctionem, & piam suam misericordiam indulgeat tibi Deus, quicquid peccasti per visum, per auditum, &c. in aliis sensibus. ¶ Effectus † namque principalis huius sacramenti, spiritualis medicatio: cõtra peccatum inquam veniale, & defectus quibus homo spiritualiter infirmatur & deicitur a perfecta virtute vitæ, gratiæ, vel gloriæ. Non autem contra mortalia peccata, vel contra originale conceditur. Nam ibi potius opus est resurrectione, quam medicina, *vide quæ tradit V. quæritus in Institution. theolog. c. 16. de extre. vnct. vers. 2. 3. 4.* Mouet tamen gratia illa infusa vnctionis, liberum arbitrium ad contritionem, & ex consequentia, ad consequendam peccati mortalis veniam efficacem, diminitque eius penam. ¶ Persona † que inungunt, sunt sacerdotes. *ca. que sunt, de verb. sign. c. illud superfluum 95 distinct. cum clerico, vel sine illo soli, c. quasi, l. ea. 14. de verb. sign. que inunguntur, sunt ægroti, & in partibus sensibilibus, ex quibus origo peccati: inunguntur oculi, pro visus peccato: aures propter auditum: nares ob odoratos propter gustum: manus propter tactum, qui in pulpis digitorum maxime viget: renes vel pectus, propter appetitum: propter motum pedes. Inunguntur porro ægroti morbo naturali, non casuali, nec amentes, Angelus Clauasius in Summa, in verb. vnct. extrema, nu. 4.*

De Pœnitentia. Cap. 8.

Lib. 5. Decret. tit. 38. In Decret. 3. parte de pœnitentia,

Viriiani Notione

- 1 Pœnitentia nomen quid contineat, & quomodo vsus sacramentum definiatur.
- 2 Pœnitentia diuisio in eam, que Dei & que hominis: Item subdiuisio pœnitentia hominis, in veram & falsam: & vera, in publicam & in solemnem & priuatam.
- 3 Pœnitentiæ materia & res peccata, &c.

- 4 Partes pœnitentiæ, contritio, confessio, satisfactio, absolutio, &c.
- 5 Contritio quid, & que ad eam pertinent.
- 6 Confessio que, & quibus facienda: item & diuisio in sacramentalem, & non sacramentalem.
- 7 Cui confitendum sit, & quando laico quis possit confiteri.
- 8 Fuisse semper & priuatam auriculari confessionem cum publica, docetur, & num. xv. de publico pœnitentiario.
- 9 Rationes confessionis inducuntur.
- 10 Vis & effectus pœnitentiæ.
- 11 Quatuor que veram confessionem impediunt cauenda, pudor, timor pœnæ, nimia spes, de speratio, & de partibus audientis Exomologesin.
- 12 De Silentio Exomologesin audientium, quod eas non detegant: Et de pœnâ reuelantium confessionis.
- 13 De duplici satisfactioe propitiatoria, seu reconciliatoria & canonica.
- 14 De absoluteione & forma eius, & peccatis reservatis absoluteioni superioris.
- 15 De indulgentia pro gratia.

Pœnitentia † generalis sua appellatione continet id omne: quod contrarium priori sententiæ displicet, siue ea bona, siue mala sit. Sic dicit Cicero in Epistolis, *sua quemque fortuna pœnitiere.* Et Iuuenal. Satyr. 10.

— quid tam dextro pede concipis, vt te Conatus non pœnitent, vtique peractis?

Dehinc dicitur pœnitentiam accipi pro virtute: & definiunt, *V. quæritus in Institut. theo. cap. 16. §. 1. de sac. pœnitent. vt sit habitus electius in volutate existens, quo quis dolet de peccatis præteritis, cum intentione & proposito remouendi quod inde sequitur, nempe Dei offensam, & reatum pœnæ: quod vt assequatur, remedia a Deo propostia exquirunt.* Tertio dicitur pœnitentia, prout est sacramentum nouæ legis, signum sensibile, siue imago sacræ rei, scilicet remissionis peccatorum, per contritionem, confessionem, & satisfactionem sensibilem, ac etiam per absoluteionem causa eius existens, *V. quæritus supra. Oportebat Christum pati, & resurgere tertia die a mortuis, vt ait D. Lucas c. fin. Sic ut & monebat D. Ioannes Baptista, Pœnitentiam agite, quia appropinquauit regnum celorum, D. Matih. c. 3.* Et enim oportuit pœnitentiæ hoc remedium post tam grauiam mortalia, vt acritudinem saporis ad maculas eluendas accedere. Peccatum enim cum consummatum fuerit, generat mortem. *Diui Iacobi cap. 1. nisi autem pœnitentiam egeritis, inquit Dominus, omnes simul peribitis, D. Luca, c. 3.* Fracta enim nauis in mediis fluctibus maris, salutis vna spes in tabulis dissolutis residet, vt naufragiū vitemus. Talis est pœnitentia, que postquam naufragium a baptismo purificati delinquendo fecimus, superest, vt cito eam arripentes, submerisionem vitare possimus, *in concilio Tridentino sessio. 4. de pœnitent. cap. secundo, de pœnitent. dist. 1.* Ita vere sacramentū hoc in dicta 4. sessio. de pœnitent. c. 1. concil. Tridentini, nec vllio modo differendum, nisi perire omnino velimus. Atque ideo statim vbi peccauit Adam, Deus eum paradiso eiecit ad agendam pœnitentiam, *Genes. 3.* Nescimus qua hora vr venturus sit, nec qua hora dominus veniet. Mortuus autem sine pœnitentia omnibus certe lacrymis deplorandus, quia omnino mortuus, *D. Ambrosius lib. 2. de pœnitent. c. 11. vt David plorabat vehementius Absalonem, Absalon fili mi, fili mi Absalon 2. Reg. 19.* Sic tempus peccantium & pœnitentiæ exprimitur in Psalmo captiuorum, *Psal. 136. Super flumina Babilonis, ille fleuimus & quicimus, dum recordamur tui Sion, suspendimus organa nostra.* Et additur, *beatus qui tenebit, & allidet paruos suos ad peccatum, hoc est, qui infirmat & lubricas cogitationes elidit ad Christum.* Fidei confessio hoc etiam in se continet, nempe credere vnum baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum, *Cyrillus Hieroso. ca. be. 18. illuminato. Ante pœnitentiam non datur a Deo misericordia peccatoris, can. quia sanctus 50. dist. 1.*

¶ Et vt hæc facilius tradamus, † & distinctionem adhibebo eorum, que possent remorari dicentes. Pœnitentia itaque inuenitur in vtroque diuino & humano iure, Dei & hominis: Dei pœnitentia est, *Genes. 6. 1. Reg. 13.* mutatio eorum, que iam fecerat vel statuerat: non quod ideo more nostro Deus pœniteat, vel improbet quod fecit, vt malum: sed quia secundum ea que prænouerat fieri debere, & pro modo occurrentis causæ, ea que iam fecit, tollit aut mutat, *ca. incommutabilis, 22. quest. 4.* Pœnitentia Dei, inquit Tertullianus *lib. 2. aduersus Marcionem, nihil aliud intelligitur, quam simplex conuersio sententiæ prioris, que etiam sine re-*